SPRAWDZIAN · JĘZYK POLSKI

Sprawdzian z mitologii **Grupa A**

Jan Parandowski

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 24

10 zadań, 24 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Czym Tantal według Parandowskiego chciał sprawdzić, czy bogowie są naprawdę bogami?

(A) zagadką, której nie rozwiązałby żaden śmiertelnik
(B) fałszywą przysięgą złożoną na wody Styksu
(C) wyzwaniem Apollina na zawody muzyczne
(D) pieczenią przyrządzoną z ciała własnego syna, Pelopsa

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Mit o Syzyfie, skazanym na wieczne wtaczanie głazu na górę, symbolizuje przede wszystkim:

(A) bezsensowny, nigdy niekończący się trud
(B) triumf sprytu nad bogami
(C) karę za nieposłuszeństwo wobec rodziców
(D) poświęcenie dla dobra ludzkości

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–1 pkt)

Związek frazeologiczny stajnia Augiasza oznacza dziś:

(A) miejsce, w którym chronią się ludzie ścigani przez prawo lub przez wrogów
(B) miejsce lub instytucję skrajnie zaniedbaną, wymagającą gruntownego uporządkowania
(C) źródło niewyczerpanego bogactwa i dostatku, darzące szczodrze każdego
(D) pracę daremną i męczącą, której mimo ogromnych wysiłków nie da się ukończyć

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 4. (0–4 pkt)

Oceń prawdziwość stwierdzeń dotyczących wojny trojańskiej w ujęciu Parandowskiego.

1. Ifigenia zginęła na ołtarzu w Aulidzie, złożona w ofierze Artemidzie.	**P**	**F**
2. Stary Priam przybył nocą do obozu Greków, by wykupić ciało Hektora.	**P**	**F**
3. Cudowna kąpiel w Styksie uczyniła całe ciało Achillesa odpornym na wszelką broń.	**P**	**F**
4. Porzuconego w górach niemowlęcego Parysa karmiła wilczyca.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 5. (0–5 pkt)

Dopasuj miejsce lub postać z tułaczki Odyseusza do przygody, jaka go tam spotkała.

1. kraj Lotofagów	...	A. otrzymał miech, w którym zamknięto wiatry
2. wyspa Eola	...	B. kazał się przywiązać do masztu, a załodze zalepił uszy woskiem
3. zamek Kirke	...	C. towarzysze po zjedzeniu owocu nie chcieli wracać do ojczyzny
4. wyspa syren	...	D. towarzysze zostali zamienieni w świnie
5. grota Kalipso	...	E. mimo obietnicy nieśmiertelności całymi dniami wpatrywał się w stronę Itaki

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 6. (0–4 pkt)

Uzupełnij luki, wybierając wyrażenia z listy.

Morze wokół wyspy, na którą spadł syn Dedala, nazwano Morzem (1) _____. Cieśninę, w której z grzbietu złotego baranka spadła mała Helle, nazwano (2) _____. Z kropel mleka Hery rozlanych po niebie powstała (3) _____ Droga. Z łez nimf i bożków leśnych opłakujących sylena, którego Apollo odarł ze skóry, wypłynęła rzeka (4) _____.

(1) Jońskim / Ikaryjskim / Tyrreńskim / Egejskim
(2) Euripem / Pontem / Hellespontem / Bosforem
(3) Gwiezdna / Złota / Jasna / Mleczna
(4) Styks / Alfejos / Meander / Marsjas

Zadanie 7. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, skąd według Parandowskiego wzięło się imię Pandory i co oznacza dziś związek frazeologiczny puszka Pandory. Napisz też, w czym u Parandowskiego zamknięte były nieszczęścia.

Zadanie 8. (0–2 pkt)

Na podstawie opowieści o potopie z „Mitologii" wyjaśnij, jak Deukalion odczytał polecenie wyroczni, by rzucać poza siebie kości matki, i co z tego wynikło.

Zadanie 9. (0–2 pkt)

Porównaj postawy Prometeusza i jego brata Epimeteusza wobec Pandory. Co o Epimeteuszu mówi znaczenie jego imienia podane przez Parandowskiego?

Zadanie 10. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, kto i jaki błąd popełnił w micie o Faetonie oraz jakie zjawiska przyrodnicze tłumaczyła ta opowieść.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/polski/mitologia

SPRAWDZIAN · JĘZYK POLSKI

Sprawdzian z mitologii **Grupa B**

Jan Parandowski

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 24

10 zadań, 24 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Który dar sprawił, że według Parandowskiego Ateny przypadły Atenie, a nie Posejdonowi?

(A) koń, który wyskoczył z ziemi po uderzeniu trójzębem
(B) drzewo oliwne wywołane z nieurodzajnej ziemi attyckiej
(C) źródło słonej wody tryskające ze skały
(D) złota tarcza zdobiona głową Meduzy

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

W jaki sposób Herakles pokonał hydrę lernejską?

(A) wypalał rany po uciętych głowach, a nieśmiertelną głowę zakopał i przywalił głazem
(B) udusił ją gołymi rękami w jej jamie, tak jak wcześniej lwa z Nemei
(C) wystraszył ją spiżowymi grzechotkami, a potem zastrzelił z łuku
(D) skierował na jej bagniska nurt rzeki, który ją utopił

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–1 pkt)

Jak Odyseusz zdemaskował Achillesa, ukrytego przez matkę wśród córek króla Likomedesa?

(A) podsłuchał rozmowę Tetydy z synem, gdy ta ostrzegała go przed wyprawą pod Troję
(B) urządził zawody w rzucie oszczepem dla dziewcząt i rozpoznał tę, która rzuciła najdalej
(C) poprosił wróżbitę Kalchasa, by złożył ofiarę i wyczytał z wnętrzności, która z dziewcząt jest Achillesem
(D) przebrany za kupca pokazał królewnom ozdoby, a potem miecz — po broń sięgnęła tylko jedna z nich

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 4. (0–4 pkt)

Oceń prawdziwość stwierdzeń dotyczących religii rzymskiej w ujęciu Parandowskiego.

1.	Służbę w świątyni Westy pełniło dwanaście westalek.	**P**	**F**
2.	W świątyni Westy, w części dostępnej dla wszystkich, stał jej posąg.	**P**	**F**
3.	Penaty były opiekunami bram miejskich i granic państwa.	**P**	**F**
4.	Pierwotni Rzymianie, w odróżnieniu od Greków, nie stworzyli mitologii.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 5. (0–5 pkt)

Dopasuj bohatera mitologicznego do czynu, z którym jest kojarzony.

1. Ikar	...	A. poleciał na skrzydłach zbyt blisko słońca, które stopiło wosk
2. Herakles	...	B. nieświadomie zabił ojca i poślubił matkę
3. Edyp	...	C. próbował wyprowadzić żonę Eurydykę z Hadesu grą na lirze
4. Orfeusz	...	D. zabił Minotaura w labiryncie dzięki nici Ariadny
5. Tezeusz	...	E. wykonał dwanaście prac nałożonych przez Eurysteusza

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 6. (0–4 pkt)

Uzupełnij luki, wybierając wyrażenia z listy.

Rzymska (1) _____ dała swe imię greckiej Atenie, (2) _____ — Demetrze, Persefonę przezwano (3) _____, a syna Apollina, Asklepiosa, czczono nad Tybrem pod imieniem (4) _____.

(1) Junona / Minerwa / Wenus / Diana
(2) Luna / Flora / Westa / Ceres
(3) Prozerpiną / Florą / Junoną / Dianą
(4) Saturna / Wulkana / Merkurego / Eskulapa

Zadanie 7. (0–2 pkt)

> „Prometeusz w człowieku rozbudził ducha i dał mu moc panowania nad światem". (J. Parandowski, „Mitologia")

Wymień trzy dary lub umiejętności — poza samym ogniem — które według Parandowskiego ludzie zawdzięczają Prometeuszowi, i wyjaśnij sens przytoczonego zdania.

Zadanie 8. (0–2 pkt)

Przedstaw historię Narcyza w wersji Parandowskiego i wyjaśnij, co oznacza dziś określenie narcyzm.

Zadanie 9. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, na czym polegał podstęp Penelopy wobec zalotników i jaką postawę bohaterki on pokazuje.

Zadanie 10. (0–2 pkt)

Na podstawie mitu o Demeter i Persefonie wyjaśnij, jak starożytni Grecy tłumaczyli sobie zmienność pór roku.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/polski/mitologia

Sprawdzian z mitologii

Grupa A

1. (1 pkt) **D**

2. (1 pkt) **A**

3. (1 pkt) **B**

4. (4 pkt) **1. F; 2. P; 3. F; 4. F** — po 1 pkt za zdanie

5. (5 pkt) **1–C, 2–A, 3–D, 4–B, 5–E** — po 1 pkt za parę

6. (4 pkt) **(1) Ikaryjskim; (2) Hellespontem; (3) Mleczna; (4) Marsjas** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Pandora dostała imię, bo była darem dla ludzi od wszystkich bogów, a każdy z nich dał jej jakąś szczególną cechę. Puszka Pandory to dziś źródło nieszczęść — coś, czego otwarcie lub poruszenie ściąga na ludzi wiele kłopotów. U Parandowskiego nie ma puszki: Pandora dostała w posagu szczelnie zamkniętą glinianą beczkę, a po podniesieniu wieka wyleciały z niej smutki, troski, nędze i choroby.
Punktacja: Imię: Pandora była darem dla ludzi od wszystkich bogów — każdy obdarzył ją jakąś właściwością (1 pkt). Znaczenie frazeologizmu: źródło nieszczęść, sprawa, której poruszenie wywołuje lawinę kłopotów; u Parandowskiego jest to gliniana, szczelnie zamknięta beczka otrzymana w posagu (1 pkt).

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Pyrra oburzyła się, bo rozrzucanie szczątków rodziców uznała za niegodne. Deukalion zrozumiał, że bóstwo nie może doradzać złych uczynków: wspólną matką wszystkiego, co żyje, jest ziemia, a jej kośćmi są kamienie. Oboje z zasłoniętymi twarzami rzucali więc kamienie za siebie — z tych, które rzucił Deukalion, powstawali mężczyźni, z rzuconych przez Pyrrę kobiety. Tak ziemia na nowo się zaludniła.
Punktacja: Wyjaśnienie interpretacji: wspólną matką wszystkiego, co żyje, jest ziemia, a jej kośćmi — kamienie (1 pkt). Skutek: z kamieni rzucanych przez Deukaliona powstali mężczyźni, z rzucanych przez Pyrrę — kobiety; ród ludzki odrodził się (1 pkt).

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Prometeusz, mądry tytan, na widok pięknej nieznajomej od razu wyczuł podstęp, odprawił ją i radził innym postąpić tak samo, a potem ostrzegał brata przed otwarciem beczki. Epimeteusz natychmiast ożenił się z Pandorą, a że miał zwyczaj myśleć bardzo długo i powoli, zanim rozważył radę brata, żona nakłoniła go do otwarcia beczki. Jego imię znaczy wstecz myślący — to człowiek, który rozumie skutki swoich czynów dopiero po fakcie.
Punktacja: Prometeusz od razu zwietrzył podstęp, nie przyjął Pandory i ostrzegał brata, by nie otwierał beczki (1 pkt). Epimeteusz (wstecz myślący) ożenił się z Pandorą, myślał długo i powoli i pozwolił otworzyć beczkę — jest mądry dopiero po szkodzie (1 pkt).

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Helios pochopnie przysiągł spełnić życzenie syna, zanim je usłyszał, a potem nie mógł się już wycofać. Faeton, chcąc dowieść, że jest synem Słońca, poprosił o przejażdżkę wozem słonecznym, choć nie umiał powozić — konie zboczyły z drogi i raz podpalały eter, raz wysuszały rzeki. Mit tłumaczył w ten sposób, dlaczego Etiopowie mają czarną skórę i skąd w Afryce wzięła się pustynia. Na koniec Dzeus raził Faetona piorunem.
Punktacja: Błąd: Helios przysiągł spełnić każde życzenie syna, nie pytając, czego ten zapragnie, a Faeton zażądał powożenia wozem słońca, choć nie miał do tego siły ani umiejętności (1 pkt). Zjawiska: od wozu jadącego za nisko poczerniała skóra Etiopów, a zielone pola Afryki zamieniły się w pustynię (1 pkt).

Grupa B

1. (1 pkt) **B**

2. (1 pkt) **A**

3. (1 pkt) **D**

4. (4 pkt) **1. F; 2. F; 3. F; 4. P** — po 1 pkt za zdanie

5. (5 pkt) **1–A, 2–E, 3–B, 4–C, 5–D** — po 1 pkt za parę

6. (4 pkt) **(1) Minerwa; (2) Ceres; (3) Prozerpiną; (4) Eskulapa** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Prometeusz dał ludziom naukę o liczbach i sztukę pisma, oswoił dla nich zwierzęta i zaprzągł konie do wozu, nauczył żeglować i dał chorym lekarstwa. Wcześniej ludzie żyli jak mrówki w ciemnych jaskiniach i niczego nie rozumieli. Rozbudzenie ducha oznacza, że tytan dał im rozum i wiedzę, a dzięki nim przewagę nad przyrodą, której dotąd się bali.
Punktacja: Wskazanie trzech darów zgodnych z tekstem, np. nauka o liczbach, pismo, oswojenie zwierząt i zaprzęgnięcie koni, żegluga, lekarstwa i zioła, znajomość wschodów i zachodów gwiazd, wydobywanie metali, wróżenie (1 pkt) — przy mniej niż trzech darach 0 pkt za to kryterium. Wyjaśnienie: przed Prometeuszem ludzie żyli jak ślepcy, bezradni wobec przyrody; tytan dał im wiedzę i świadomość, dzięki którym zapanowali nad światem (1 pkt).

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Narcyz był tak piękny, że kochały się w nim wszystkie nimfy, ale on nie zważał na żadną i kochał tylko polowanie. Gdy nachylił się nad strumieniem, zobaczył w wodzie swoje odbicie i zakochał się w sobie. Zapomniał o całym świecie, wpatrzony w wodę, i w końcu umarł z próżnej tęsknoty, a na jego grobie wyrósł biały kwiat ze złotym środkiem — narcyz. Narcyzm oznacza dziś przesadne skupienie na sobie i zachwyt nad samym sobą.
Punktacja: Historia: Narcyz, piękny młodzieniec kochający tylko łowy, obojętny na miłość nimf, ujrzał w strumieniu własne odbicie, zakochał się w sobie, zapomniał o świecie i umarł z tęsknoty; na jego grobie wyrósł kwiat narcyz (1 pkt). Znaczenie: nadmierne zapatrzenie w siebie, zakochanie we własnej osobie (1 pkt).

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Zalotnicy nalegali, by Penelopa wybrała któregoś z nich, bo uważali Odyseusza za zmarłego. Penelopa oświadczyła, że wyjdzie za mąż dopiero wtedy, gdy uszyje szatę pośmiertną. Co w dzień uszyła, to nocą pruła, i tak zwodziła zalotników około dwóch lat, aż podstęp się wydał. Pokazuje to jej wierność mężowi i przebiegłość — Penelopa jest równie sprytna jak Odyseusz.
Punktacja: Podstęp: obiecała wybrać męża dopiero po uszyciu szaty pośmiertnej; w dzień szyła, a nocą pruła — przez około dwa lata (1 pkt). Postawa: wierność mężowi i spryt — zyskiwała na czasie, czekając na powrót Odyseusza (1 pkt).

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Hades porwał Persefonę, córkę bogini urodzaju Demeter, do podziemi. Demeter w rozpaczy sprawiła, że ziemia przestała rodzić plony. Zeus nakazał Hadesowi oddać Persefonę, ale ta zjadła kilka ziarenek granatu, co związało ją z podziemiem: odtąd co roku na trzy miesiące musi wracać do męża — wtedy Demeter rozpacza i nastaje zima — a gdy wraca do matki, przynosi ze sobą wiosnę i przyroda rozkwita. Mit tłumaczył więc cykliczność pór roku i urodzaju.
Punktacja: Streszczenie mitu — porwanie Persefony przez Hadesa i rozpacz Demeter (1 pkt) + wyjaśnienie związku z porami roku: część roku Persefona spędza w Hadesie, część na ziemi (1 pkt). Maks. 2 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 24 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	22–24 pkt
dobry (4)	18–21 pkt
dostateczny (3)	12–17 pkt
dopuszczający (2)	8–11 pkt
niedostateczny (1)	0–7 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/polski/mitologia**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.